

05

A

1589

2. D. B. V.

Ad Oraculum Johanneum

De

Λ Ο Γ Ω Ι Ι N S C R I P T U M ,

PRÆSIDE

C. S. SCHURZFLEISCHIO,

h. t. Ord. Phil. DECANO,

disputabit

M. GEORGIUS HENRICUS Göße/

LIPSIENSIS.

IN AUDITORIO MAJORI

EID. SEXTIL.

WITTENBERGÆ

Prælo MATTHÆI HENCKELII , Acad, Typogr.

ANNO M DC LXXXVII.

VIRIS

*Magnifico, Maximè-Reverendis, Excellen-
tissimo, atqve Amplissimis, DOMINIS,*

DNO. SAMUELI BENEDICTO

CARPZOVIO, Lipsiensi,

DOCTORI-Theologo de Jesu Christi Ecclesiâ præclare
meritissimo, Proto-Synedrii Electoralis Saxonici Assessori, Dresdæ
ad D. Crucis Pastori, vicinarumqve Ecclesiarum Super-
intendenti amplissimo,

Et

DN. M. PAULO BOSIO, Lipsiensi,

Theologo & Philologo clarissimo, ac Dresdæ ad D.
Crucis Symmystæ maximè venerabili,

*Dominis, Mæcenatibus ac Studiorum Promo-
toribus certissimis, summòqve honoris & obsequii
cultu per omnem ætatem de venerandis,
suspiciendis.*

Schediasma hoc Philologicum

dévoto animo

consecrat

M. GEORGIUS HENRICUS Göbel
Lipsiensis,

05 A 1589

I.

Hic VERBUM, quod semper
fuit ante ætates & secula, uni-
cum atqve unigenum Dei ver-
bum, opifex rerum omnium,
quæ factæ conditæqve sunt ;
Verbum per se consistens & stabile, Deoque
conjunctum, & ipsius adeò naturæ divinæ con-
sors atqve æternum, quod omnia regit, fovet ac
tuetur. Quod non modò non capit humana
ratio, sed ignorat penitus, & quum sibi indul-
get, vanâ meditatione somnia fingit, ipsamq;
se temeritate sua deludit.

II. Altiùs Plato se evexit contemplan-
ne rerum divinarum, primusqve omnium,
qui philosophati sunt, Verbum subsistens com-
memoravit. Ὀν (κόσμον) ἔταξε λόγῳ ὁ
πάντων θεϊότατῳ ὁρατόν. Designat λόγον,
ut patet ὑποσάντα, nominatqve τὸν πάντων
θεϊότατον. Multò aliter atqve in Thæteteto su-

A 2

mit.

mit. Amplius de λόγῳ dicit, ἔταξε, id est ;
ut interpretor , εἰς τάξιν ἤγαγε, ordinavit vi-
sibilemque statuit, sc. mundum, velut ποίημα
τεταγμένον, in *Epinomide*. Alibi clarius lo-
quitur , & partum Boni filiumque describit,
τόκον τε καὶ ἔκγονον τῷ ἀγαθῷ : aliquanto
post subjungit , τὸν τῷ ἀγαθῷ ἔκγονον , ὃν
τὰγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ, *lib. VI.*
de republica. Igitur nemini mirum videri de-
bet, quamobrem Deus, aut divinus nominari
coeperit in πολιτεία, apud Ciceronem *lib. IV.*
ep. 16. ad Atticum. Respicit enim libros de repu-
blica inscriptos, quos Cicero in Latinum con-
vertit, quamquam hæc interpretatio dudum
intercidit, paucis duntaxat relictis eorum fra-
gmentis.

III. Excelsum illud, sublimeque Plato-
nis scribendi genus, posteritas legit ac mirata
est, præsertim lecta eruditorum hominum, qui
Platonem ducem secuti, doctrinas ejus exce-
perunt pariter atque ab interitu vindicarunt,
*Plotinus Ennead. l. V. c. 8. Porphyrius Ploti-
ni discipulus apud Cyrillum Alexandrinum con-
tra*

*tra Julianum lib. II X. Et apud Eusebium de
 Evangelica preparatione lib. XI. Amelius, quæ
 Joannis, quem barbarum nominat, oraculum
 de λόγῳ proditum inspexit, apud eundem: Nu-
 menius Pythagoricus περὶ τὰ γαβῆ lib. cit. ibi-
 dem: Mercurii Trismegisti Poemander cap. I.
 ὁ ἐκ νοῦς φωτεινὸς λόγος, υἱὸς θεῶ. cap. IV.
 νόσμον ἐποίησεν ὁ δημιουργὸς, ἔ χειρὶν, ἀλλὰ
 λόγῳ. Qui scriptor Mosè omninò recentior
 est, quod colligere licet indicio sententiarum
 ex Mosè depromptarum. Neque me præ-
 terit, verba quædam in Poemandro extare,
 quæ non solum post Mosè, sed etiam post Jo-
 annem, Christi prænuncium, cognita tritaq;
 fuerunt. Ut mihi perquam sit vero simile,
 sec. post natum Christum II. conditum esse hoc
 Poemandri volumen, quod primò Ferrariæ,
 deinde Venetiis, postea Colonia Agrippinæ
 plenè integreque emissum, sexdecim capiti-
 bus continetur.*

IV. Quem Plato λόγον, eum vetus Or-
 phicorum scriptor ἀυδὴν, requirente poëma-
 tis lege, appellavit. Neque mihi excidit versus,

A 3

quem

quem mirificâ & incredibili diligentia servavit Justinus Martyr, in cohortatione ad Græcos.

Ἀυδὴν ἀρμίζω σε πατρός, τὴν φθέγγεσθαι
πρώτον.

In qua interpretatione priscus doctor mecum conspirat, & ipse vocem mundi effectricem sic exponit. Cui ut fidem habeamus, facit prædicti auctoritas scriptoris, ipsum se versu superiore explicantis. εἰς δὲ λόγον θεῶν ἐλέψας. *in d. parnetico, & in libro de monarchia Dei, nec non Clemens Alexandrinus in protreptico, quæ eadem Orphica recenset. Casarius dial. I. Illud non præterrem addo, verba, τὴν φθέγγεσθαι πρώτον, rectè habere, & lingvæ metroqve congruere, & meritò retinenda esse. Perperam non nemo legit, τὴν φθέγγεσθαι πρώτην. Præterquam enim quod φθέγγεσθαι (ita enim scribere, opinor, voluit) non respondet vocabulo, τὴν ἀυδὴν, idonea quoque sensus ratio Vatis sententiæ non constat.*

V Philo Judæus non discrepat à Platoniceis, à quibus ut pleraque accepit, sic in scripta sua retulit, & nominatim quoque notione subsi-

sistendi λόγος mentionem fecit, apud Eusebium in adducto libro de præp. Evang. ubi λόγον summis sacratissimisqve verbis describit, quod non dubito, eum didicisse in Ægypto, in qua vixit, & Alexandriam principem regionis urbem, Platoniorum doctrinam & ingeniis affluentem, studiis suis nobilitavit. Extat locus in libro de sacrificiis Abelis & Caini, quo tradit, Deum τῷ λόγῳ τὸ πᾶν ἐργαζόμενον. Alibi etiam τὸν νοητὸν κόσμον θεῶν λόγον nominat: Angelos, quod sciam, ita non vocat, etsi apud Eusebium λόγον dicit τῶν ἀγγέλων πρῆσβυτατον καὶ ἀρχάγγελον, quem itidem non circumscriptæ dignitatis nomine declarat, ac Dei filium vocat.

VI. Non idem sensit ac docuit Josephus, quippe qui à doctrina Platoniorum alienus, ad studium confectandi allegorias nequam flexit, & plano satis æquabilique orationis genere volumina sua condidit: tantum abest, ut quicquam de Verbo Platonico adderet, ut quoque nihil de eo in medium afferret. Diversa fuit Josephi secta, & nihil communie
ha-

habuit cum formulis Platonis, quales in fragmento, quod Josephi nomen præfert, conspiciuntur. Cujus scriptor laudat Platonem, ejusque amplectitur sententiam, & quædam tradit religionis nostræ momenta, atque eopse prodit se Christianum. Atque Plato nihil tale perspectum habuit, quod continet sanctissima doctrinæ salutaris capita de sinu Abrahamæ, & corporibus à morte excitandis, iudicioque Christi sistendis. Nusquam ab eo enunciantur *ἀναβίωσις ἐν ἕρανῶ, κόλπῳ Ἀβραάμ, δίκαιοι καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγος ἀχθήσονται*, quæ non congruunt cum dictione Platonis, & aliena sunt ab ejus disciplina & commentatione. Neque verò hoc eò pertinet, ut convellatur veritas periochæ Josephi de Christo allatæ, cujus longè diversa erat ratio, nec omitti poterat ab historico tam circumspecto atque accurato, etsi res ipsa ab animo & voluntate ejus dissidebat.

VII. Inter Patres Ignatius, Joannis auditor ac discipulus, naturam Verbi subsistentis non inaniter & solidè exposuit, atque unâ mentis

& voluntatis cum magistro consensione, verbis
 quamlibet mutatis, descripsit, quum λόγον ἑ-
 σιώσῃ, expresfit, quem alioqui rerum divina-
 rum interpretes λόγον ὑπέρξεως nominare
 consueverunt. Quo sanè modò λόγον ῥητόν
 exclusit, & veram stabilemque ὑπόστασιν Ver-
 bo, ab Joanne descripto, vindicavit. Mox
 nominavit ἑσῖαν γεννητήν, atque eopse voca-
 bulo designavit naturam *character*e subsisten-
 di definitam, quæ est ante ætates & tempora,
 ac semper eadem immutabilisquæ manet, & ab
 omni æternitate existit, per ineffabilem atque
 æternam à Deo patre generationem. In quo
 proposito insistit Ignatius, & multis ac divini-
 tatem probantibus elogiis, scribere pertendit.
 Dicitur enim πρὸ αἰῶν ὁ θεὸς, ἐν συντελείᾳ τῶν
 αἰώνων διαμένων, λόγος θεός, μονογενὴς υἱός,
 πατὴρ λόγος αἰδίδι, in epistola ad Ma-
 gnesios, quæ verum atque indubitatum est hu-
 jus Antistitis monumentum.

VIII. Abeant ergo & confundantur
 Alogi, qui divina Joannis monumenta repu-
 diârunt, atque ex divinis novi instrumenti ta-

B

bu-

bulis prorsus delenda esse, projectâ audaciâ, ac profligata impudentiâ censuerunt. Quos confutavit Epiphanius *heres XXXI*. Illud autem ex Epiphanio recordari nō possum, quod *Evangelium* Joannis ἀδιάθετον appellârint, perinde ac existimavit Daniel Heinsius, ea de causâ à Jo. Crojo castigatus, *obs. sacr. part. pr. cap. XVII*.

XI. Facebant Æones, quos Valentinus ab excessu Ignatii confinxit, Joannisque *Evangelium* ex Hesiodi fabulis, quas Theogonia continet, & Pythagoræ Platonisque commentis, futili juxta & impiâ ratiocinatione deduxit, atque ex Bythi & Siges conjugio hæc monstra processe contendit. *V. Irenæus adversus hereses lib. I. Tertullianus in libro adv. Valentinianos, & Epiphanius heres I.* Ignatius quidem in epistola jam adducta meminit σιγῆς, sed non aliter, quam quatenus nomine communi effertur. Quo argumento indicat æternitatem Verbi, quippe quod non præcessit silentium, neque à silentio processe, ut verba cetera omnia procedunt & exeunt, quæ ore proferuntur. Altum hic de sigæ Valentiniani

ni

ni silentium est, neque illud vocabulum ad feri-
entem Æonum Valentini spectat, sed receptâ &
communi significatione *silentium* notat. Con-
gruit hoc cum doctrina Valentini, qui non Si-
gen, sed *ἄν & ἀλήθειαν* genitores *λόγος* men-
daci ore proferebat. Ne dicam, quod Sige jam-
diu ante Valentini tempora etiam hoc singulari
& definito nomine cognita, atque ad significan-
dam Byti *συζυγίαν* traducta fuerit, auctore
Gregorio Theologo, in *Oratione XXIII*. U-
tram verò in partem accipias, nihil de auctori-
tate superioris epistolæ detrahetur, quam vin-
dicant *Jo. Pearson, Nat. Alexander, Stephanus*
le Moyne, aliq.

X. Iulianus in Platonis & Poëtarum ve-
terum lectione insigniter versatus, multa in
hanc rem egregia atque observatu digna tradi-
dit, quæ excerpere nimis longum sit, atque hoc
incepto alienum. Illud verò non omiserim,
quod hostibus veritatem Verbi negantibus,
& more suo convitium facientibus, ignoran-
tiam stuporemque objecerit, qui recordari

debuissent, magistros ipsorum confinxisse interpretem nunciumque à Deo missum, λόγον παρά θεῶν ἀγγελτικόν, quem Hermen & Mercurium celebrârunt: non habere ergò, cur criminarent Christianis, cœlesti disciplinâ imbutis, quum Verbum Dei æternum asserant, secus atque ipsi vinculis superstitionum impediti opinentur. *in Apologia II. pro Christianis.* Sufficere tamen istis abunde coarguendis poterat exemplum Platonis, qui dum in Ægypto commoratus est studio veritatis perquirendæ accensus, in Mosis & divinorum vatum monumenta incidit, atque hinc sublimem & reconditam illam de Verbo subsistente & sempiterno doctrinam cognovit, atque ad posteros scholæ suæ sectatores & alumnos propagavit. *Vid. Justinus in parnetico laudato.* Nihil nunc addam de nutu Jovis Saturnidæ, quippe quo non Verbum, sed Dei providentiam significari constat, *apud Homerum Iliad. c. 528.*

XI. Eandem Verbi divinitatem magnâ animi sanctimoniam & pietate docuit Athenago-

ras,

ras, atqve in hoc religionis capite prorsus cum
 Justino consensit, adeo ut in utroqve & styli &
 virtutis doctrinæqve similitudinem conspiciamus.
 νῆς, λόγῳ, σοφία, υἱῳ τῷ πατρὸς
 καὶ ἀπόρροια, verba ejus sunt, quibus verbum
 nominat ac veneratur, & argumento μιᾶς κυ-
 ριότητῳ aperte satis μίαν θεότητα evincit.
*in legatione pro Christianis, quam direxit ad
 Marcum Antoninum Aurelium, atqve ad
 Aelium Aurelium Commodum, Patrem Filiumq;
 Augustos.*

XII. Origenes quidem se implicat sæ-
 pe, & in explicatione varius est, figurasqve con-
 sectatur, sed quum tandem à cortice in medul-
 lam penetrat, rectè concludit, & asserit Verbi
 divinitatem. Nec obscure, sed palam & claris
 apertisqve vocabulis, τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι, de æ-
 ternitate explicat, nostramqve de hac dictio-
 ne sententiam probat. πρὸ παντὸς χρόνου καὶ
 αἰῶνῳ, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγῳ, καὶ ὁ λόγῳ
 ἦν πρὸς τὸν θεόν. *in explanationibus in Jo-
 annem.* Jam ante Origenem sic exponi

Athenagoras , & θεός ἐν ἑξ ἀρχῆς ὄντας , ne-
gat esse ab æternitate, quales sunt Dii γινώ-
μενοι , sive λεγόμενοι , de quibus agit Theo-
doretus *in sermone II. de Principio, & serm.*
III. de Angelis. Magnum sanè hic momentum
habet, quod Joannes divinâ auctoritate scri-
psit, ἦν, non ἐγένετο : illud est τῆ φύσει
ὄντ⊕ θεός, & τῷ γίνεσθαι directò repugnat,
apud Origenem d. l. Hoc est θεός καλεσμένος,
& impropiè dicti, qui tantùm est γινόμεν⊕,
& fit constituiturque suffragio, aut munere &
officio Deum quodammodò refert. *VI.*
38. 4.

XIII. Ergo indubitatum æternitatis
argumentum est τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι, & præterea
indicat, ac necessariò infert, τὸ αἰεὶ συνεῖναι
τῷ πατρί. In quo suffragatur Origeni Chry-
sostomus, & eadem significatione explanat,
in homilia IV. v. 1. Joan. I. ὡσπερ ἐν τὸ ἐν ἀρ-
χῇ ἦν ὁ λόγ⊕, τὸ αἰδίων δηλοῖ ἔγω τὸ, ἔ-
τ⊕ ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν, τὸ συναῖδιον
ἡμῖν ἐνέφηνεν. In eandem sententiam supe-
rio-

riore *homil. iii.* pronunciavit, τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν, τῆ εἶναι αἰδιώς μόνον ἐστὶ δηλωτικόν. Haud aptè congruenterq̄ve exponunt, τὸ ἐν ἀρχῇ, per τὸ ἀνωθεν, ut *Eriphanus her. xxxiv. contra Theodotianos.* Nam ἀνωθεν ἡμεν, non est propriè & per se αἰδιώς εἶναι. Sensu tamen congruit, & summâ religionis conspiratione æternitatem Verbi aliàs ingeminat, reverenterq; agnoscit. Hinc scribit in *heresi xliv. contra Sabellianos.* υἱὸς αἰεὶ τέλει ὢν, αἰεὶ ἐνυπόστατος, ἐκ πατρὸς ἐν ἀληθείᾳ γεγεννημένον ἀνάρχως καὶ ἀχρόνως. Agnoscit filium συναἰδιον καὶ συνυπάρχοντα τῷ πατρὶ, & contra divinitatis Verbi hostes acriter disputat atq̄ve constanter. Non discescit ab hac sententia Theodoretus, qui nihil non egit, ut Platonis, quæ huc faciunt, testimonia afferret, in *serm. ii. de principio serm. iii. de Angelis, serm. vi. de providentia Dei*, ubi ἀναρχον, ἀχρονον, προαιώνιον dixit Verbum. Eadem Nonno Panopolitano mens fuit, qui operam industriamq̄ve eò contulit, ut
gra.

gravi & apto versu exprimeret Joannis sen-
 lum, *paraphras. cap. 1. ἀρχον* Θ̅ ἦν, ἀνίχη-
 τ̅ ἐν ἀρρήτῳ λόγῳ ἀρχῇ, ἰσοφυῆς γενε-
 τῆρ̅ ὁμήλικ̅, υἱὸς ἀμήτωρ. A quo re-
 ceslit exercitator Heinſius, & aliam interpre-
 tandi rationem tenuit, *exercitat. sacr. lib. iv.*
cap. 1. Hugo Grotius pariter deflexit, ratus hoc
 caput, quo Moſes primas rerum conditarum
 origines recensuit, ex aſſe hic congruere ora-
 culo Johanneo, *in annot. ad b. l.* Hunc
 non pridem ſecutus eſt Joannes Lightfootus
in hor. Hebr. in Joan. b. l. Sed qui cogita-
 tione & induſtriâ acriori in expoſitionem
 incumbunt, facilè erroris cauſam animad-
 vertunt. Utriſque repugnat Theophilus *in lib.*
II. ad Autolyicum, & inter poetas Latinos etiam
 Claudianus Mamertinus, preſbyter Viennensis,
 qui ſub Zenone Auguſto vixit, *in carm. contra*
Poëtas vanos. Sed finem facio, & commentatio-
 nem hanc concludo ſcito atqve ſententioſo

Moſchopuli dicto. λόγῳ ἰδίως κατ'
 ἐξ αίρεſιν, ὁ τῶ θεῷ υἱός. περὶ σχε-
 δῶν p. 47.

85(0)58

DS A 1589

ULB Halle

3

003 779 831

V. 177 od.

Farbkarte #13

B.I.G.

18

D. B. V.

m Johanneum

De

SCRIPTUM,

RESIDE

ZFLEISCHIO,

hil. DECANO,

isputabit

HENRICUS Göthe/

SIENSIS.

ORIO MAJORI

SEXTIL.

TENBERGÆ

ENCKELII, Acad. Typogr.

DC LXXXVII.